

VÍTĚZSLAV SOMMER, MATĚJ
SPURNÝ A JAROMÍR MRŇKA

ŘÍDIT SOCIALISMUS JAKO FIRMU.
TECHNOKRATICKÉ VLÁDNUTÍ
V ČESKOSLOVENSKU, 1956 – 1989

2019, Praha: Ústav pro soudobé dějiny
AV ČR a Nakladatelství Lidové noviny.
296 s.

ISBN: 9788074226748

PREMENA PREDSTÁV O DOMOVE¹ TRANSFORMATION OF THE IDEAS OF HOME

Gabriela Smetanová

Technokracia, motív, s ktorým autori pracujú, je spôsob mocenského usporiadania, ktorý sa odvíja od vzťahu medzi politikou a vedením. V ideálnej podobe by to bola vláda technických a vedeckých elít, využívajúca vedecky podložené metódy riadenia spoločnosti. Prakticky to je miera, v ktorej má vzdelaná vrstva odborníkov dosah na riadenie štátu, odbornícka vláda.²

Technokratický princíp nie je viazaný len na minulosť, nie je uzavretou kapitolou, ale neustále morfujúci sa prenáša až do súčasnosti, je inherentný modernej spoločnosti. V priebehu času sa mení jeho forma, miera vplyvu, alebo relevancia. Publikácia pracuje s jeho hodnotovou ambivalenciou a rozpormi, ktoré v spojení s akýmkoľvek štátnym zriadením produkuje.³ Jeho aplikácia na správu štátu vytvára moc,

ktorá chápe politické, sociálne, hospodárske otázky ako technické problémy a rieši ich pomocou odborne zvolených nástrojov, čím sa štát stáva jedným veľkým podnikom. Na tento fenomén odkazujú autori názvom knihy, ktorý využíva slogan známy z českej politiky „riadiť štát ako firmu“.

Historická publikácia sa zaoberá témou expertného vládnutia v Československu, skúma jeho genézu, rôzne koncepty riadenia spoločnosti formulované vedcami a expertmi a interakciu tohto typu vládnutia a spoločnosti na príkladoch konkrétnych sociálnych situácií.⁴

Už podnázov úvodnej časti „Technokratický socializmus jako (ne)očekávané vyústění pražského jara“ predstavuje zámer publikácie – priebežné spochybňovanie samozrejmosti

výrazných predelov v rámci dejín štátneho socializmu (stalinizmus, reformný komunizmus a normalizácia). Narúša samozrejmosť stereotypného vykreslenia jednotlivých období, upozorňuje na to, že obdobie normalizácie nie je výsostným reprezentantom technokratického prístupu k vládnutiu, ale naviazaním na niektoré zložky obdobia reformného poststalinizmu.

Namiesto popisu samotných zlomových udalostí a odlišností v politike sa autori zamerali na nachádzanie kontinuit na pozadí týchto zmien. Voči zdanlivej uzavretosti etáp štátneho socializmu postavili otvorenosť, plynulosť a zotrvačnosť spôsobu myslenia, ktoré z ich výskumu vyplývajú. Zvolenou témou publikácia preklenuje najmä zásadný spoločensko-politický medzník Pražskej jari, a hoci sa uzatvára koncom osemdesiatych rokov, autori naznačujú aj preklopenie revolučného roku 1989.

Formovanie technokratického socializmu publikácia skúma prostredníctvom prípadových štúdií z niekoľkých oblastí expertnej činnosti. Ide o prípady, ktoré boli významné pre ustanovenie predpokladov technokratického pojatia socializmu v šesťdesiatych rokoch a neskôr aj pre jeho postupný rozpad do konca rokov osemdesiatych. Ponorení sa do jednotlivých príkladov v neskorších kapitolách predchádzajú tie úvodné, ktoré sa venujú rekapitulácii dejín vzťahu medzi expertízou a moderným vládnutím, významom expertov pre moderné vládnutie a zaradeniu technokratického socializmu do širšieho kontextu povojnovej modernity v Európe.

Druhá kapitola prehľbve zobrazuje konfliktného vzťahu expertízy a moci v kontexte socialistickej ideológie, ktorý tkvie v nemožnosti štátnu ideológiu explicitne charakterizovať ako technokratickú.⁵ Napriek tomu, že technokratický princíp bol dokonca po roku 1968 vládou oficiálne odmietnutý, autori pomocou prípadových štúdií postupne ukazujú jeho prítomnosť v päťdesiatych, šesťdesiatych aj sedemdesiatych a osemdesiatych rokoch.

Kontinuita adaptáciou

V nasledujúcich dvoch kapitolách autori analýzou dvoch expertných činností, futurizmu a manažérskej vedy, podávajú prvé argumenty v línii zdôrazňovania kontinuálnej prítomnosti technokratického princípu v dejinách socialistickeho Československa.

Komunizmus bol režim neustále sa k budúcnosti obracajúci, posadnutý jej budovaním. Futurizmus, ktorý okrem toho, že bol

významným fenoménom v populárnej kultúre a ideológii od päťdesiatych rokov na východe aj západe, sa stal taktiež predmetom expertnej činnosti. Tlak na takýto výskum vyplýval z povojnovej potreby kontroly budúcnosti, jej vedeckého usmernenia.

Analýza futurizmu ilustruje rozpory dvoch rôznych etáp československého socializmu. Futurizmus šesťdesiatych rokov smerujúci k novému socializmu produkoval napätie medzi mocou a svojím emancipačným nábojom. V sedemdesiatych rokoch sa od neho ako samostatná disciplína oddelila prognostika, slúžiaca centralizačnej politike a plánovaniu. Analýza ukazuje, ako sa z nástroja reformy stal nástroj legitimizácie konsolidačného režimu.

Podobné premeny autori predstavujú aj analýzou manažérskej vedy, ktorá prešla, tak ako výskum budúcnosti, adaptáciou. Jej rozvoj nastal v šesťdesiatych rokoch, kedy ako súčasť ekonomickej reformy propagovala socialisticke podnikateľstvo. Keď sa po roku 1968 skončili snahy o zavedenie trhového socializmu a decentralizácie hospodárstva, teória riadenia sa dokázala obhájiť a rozvíjala sa ďalej s pozmenenými cieľmi.

Kontinuita zotrvačnosťou

Posledné tri kapitoly sa bližšie venujú dopadu technokratického vládnutia na transformáciu sídiel v socialistickej Československu. Rozvoj dedín prebiehal v súvislosti s premenou poľnohospodárstva na priemyselné odvetvie. Zoštatňovanie pozemkov, vznik jednotných družstiev a zavádzanie veľkovýroby, ako aj predstava úplnej mechanizácie a automatizácie poľnohospodárstva, si vyžadovali presne zostavené plány. Neskôr pristúpil štát k podnikovej koncentrácii, a teda spájaniu poľnohospodárstva s potravinárskymi podnikmi, v zmysle čoraz väčšej centralizácie.

Autori v analýze zmien v poľnohospodárskej výrobe naznačujú, ako aj neskôr v kapitolách o rozvoji miest, že neschopnosť štátu plniť expertmi vypracované plány rozvoja, v tomto prípade počiatočná neschopnosť poľnohospodárstva pokrývať spotrebu obyvateľstva, viedla k postupnému spochybneniu dôvery ľudí v štátnu politiku.

Tak, ako sa mal poľnohospodársky podnik približovať tomu priemyselnému, mal sa život človeka na dedine približovať tomu v meste.⁶ Podľa toho prebiehala aj konkrétna premena dediny, ktorú autori popisujú v závere kapitoly. Nové socialisticke dediny sa spolu s mestami stali súčasťou jedného hierarchického

1 Názov je výňatkom z názvu siedmej kapitoly recenzovanej publikácie: VII. Nehostinnosť spočítateľného sveta: proména predstav o domovú jako jeden z kořenů krize technokratického socialismu

2 *Dějiny technokratického myšlení*, rozhovor s Vítězslavom Sommerom pre publicistický portál Avokádo. Dostupné z: https://www.youtube.com/watch?v=xDkxpxkpERgo&t=318s&ab_channel=Avok%C3%A1do-Publicistick%C3%BDport%C3%A1l

3 „Moderní politika, nejen autoritářská, ale i taková, která vychází z maximálně demokratických a rovnostářských pozic, se bez expertů neobejde. Jejich přítomnost v politice však přináší riziko omezení suverenity lidu ve prospěch vlády expertů či přímo k zneužití vědy k ustavení nedemokratických režimů. Expertní činnost není demokratická, či nedemokratická, není automaticky ani zdrojem útlaku, ani pramenem svobody, vždy záleží na konkrétní politice expertízy, jež přenáší vědecké poznatky do každodenního vládnutí.“ Zdroj: SOMMER, Vítězslav a kol., 2019. *Rídit socialismus jako firmu. Technokratické vládnutí v Československu 1965 – 1989*. Praha: Ústav pro soudobé dějiny AV ČR a Nakladatelství Lidové noviny, s. 16.

4 Zdroj: <https://starfos.tacr.cz/en/project/GJ15-19437Y>

5 „Zjevný rozpor mezi příslibem lidové moci a možností, že by jakkoliv zvýhodněnou či přímo vládnoucí společenskou vrstvou byli intelektuálové, experti nebo vědci, mohli mít vážné důsledky pro legitimitu a politickou stabilitu socialisticke diktatur.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 51.

6 „Rozdíl mezi kravinem a továrnou se měl postupně stírat a podobně se v rozvinuté průmyslové společnosti státního socialismu počítalo se sblíživáním vesnice s městem.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 116.

centralizovaného systému podriadeného rovnakým urbanistickým zásadám.

Posledné dve kapitoly prehlbujú tému výstavby miest, respektíve ich prestavby a venujú sa tým najradikálnejším zmenám, ktoré sa udiali práve v mestskom prostredí. Autori sa najprv venujú otázke toho, aké zmeny do polovice šesťdesiatych rokov túto premenu akcelerovali, aké rôzne podoby nadobudla, kto boli jej aktéri.

Neustála oscilácia medzi otvorením a uzavretím štátneho socializmu voči západu je prítomná aj na tomto mieste. Autori pripomínajú, že radikálne technokratická (expertná a bez rozsiahlejšej participácie obyvateľstva) prestavba éry 1955 – 1975 je zároveň prejavom zhody kapitalizmu a socializmu. Rehabilitácia vízií medzivojnového moderného plánovania, zásad funkčnosti a zónovania modernistických východísk architektúry, ktoré sa pretransformovali aj do všeobecne záväzných pravidiel a regulatívov, nastala rovnako na východe aj západe, hoci u nás sa prejavila o čosi neskôr.

Zvyšujúci sa tlak na výstavbu a plánovanie od polovice päťdesiatych rokov sa stal ústrednou politicko-spoločenskou témou. Zväz architektov ČSSR organizoval celoštátne diskusie o bývaní, ktoré sa konali po celom Československu. Tieto diskusie mali mať aj reálny vplyv napríklad i na prípravu nových bytových typov a autori tieto diskusie ponúkajú ako príklad toho, že podoba masovej výstavby vznikla v interakcii politických elít, expertov aj širokej verejnosti. Z výskumu vyplýva, že rozvoj miest a zásady bytovej výstavby predurčili princípy formulované už v šesťdesiatych rokoch aj na ďalšie dve desaťročia, a teda technokratický princíp je vlastný skôr obdobiu pred rokom 1968.⁷

Ďalej autori dokladajú, že spočiatku všetci relevantní urbanisti a architekti zdieľali s politickými a ekonomickými elitami predstavu o plánovaní miest.⁸ Predchádzala tomu politická orientácia na ľavicu a kritika špekulatívnej výstavby architektov už z medzivojnového obdobia, navyše v období štátneho socializmu boli architekti zapojení do štátnych štruktúr, akými boli napríklad Typizačný ústav. Konsensus medzi expertmi a politickou mocou, ktorý vládol v päťdesiatych rokoch, začal opadávať až postupne v sedemdesiatych rokoch, kedy dochádzalo, kvôli nutnosti dobehnúť deficit vo výstavbe šesťdesiatych rokov, k tlaku na kvantitu a úspornosť a k uprednostňovaniu ekonomických záujmov pred expertnými.

Tieto teoretické východiská sú v závere šiestej kapitoly analyzované na príklade dvoch

miest – českého Mostu a slovenskej Bratislavy, ktoré spájali enormný nárast ubytovacích kapacít a súbežnej deštrukcie historickej zástavby. Na základe príbehov budovania týchto miest autori znova upriamujú pozornosť na to, ako sú jednotlivé obdobia štátneho socializmu práve cez technokratické princípy vládnutia a zotrvačnosť, ktorá je výstavbe vlastná, veľmi tesne prepojené.⁹

Výrazným leitmotívom kapitol venujúcich sa rozvoju sídiel je taktiež nárast veľkých plánov budovania a rozvoja priemyslu na ekológiu nevratnou devastáciou životného prostredia, ktorú spôsobovala drastická asanácia historickej zástavby. Tieto problematiku zásahy postupne vyvolávali kritiku, ktorej rozpor so stále pretrvávajúcou praxou výstavby mohol podľa autorov pôsobiť v dynamike krízy štátneho socializmu.

Posledná kapitola analyzuje premeny v rozmyšľaní o životnom prostredí, a mapuje symptómy a korene krízy technokratického prístupu k nemu. Jedným z týchto faktorov bolo postupné prenikanie západného postmoderného diskurzu do našich expertných kruhov, ktoré mali byť pre zmenu senzitivity kľúčové.¹⁰ Na západe nastal rozklad technokratického spôsobu myslenia o meste o čosi skôr a viditeľnejšie ako u nás. Autori v tejto kapitole analyzujú „skryté“ premeny vzťahu ľudí k mestskému prostrediu, ktoré nastali na základe ich vlastnej skúsenosti s realizovanými plánmi, vnímaním anonymity a odcudzenosti prostredia nových sídlisk. Zároveň vyjadrujú názor, že možno viac ako výstavba nových mestských častí, práve drastická asanácia tých historických častí vyvolávala v spoločnosti rozpory. Priepasť medzi meniacimi sa predstavami toho, čo je vyhovujúce prostredie pre život, a pretrvávajúcou praxou, tak ako to bolo naznačené aj pri rozvoji dedín, mohla súvisieť s postupným oslabením autority štátnej moci a viesť k revolučným zmenám režimu.

Publikácia ponúka zaujímavý pohľad do mechanizmov štátneho socializmu cez analýzu hmatateľných činností a fenoménov. Z veľkej miery práve na pozadí analýzy prestavby sídiel zdôrazňuje ambivalenciu, a teda nevyhnutnosť a súčasne sebađeštruktívnosť, technokratického princípu, ktorý je prítomný nielen v správe štátu, ale aj priamo v architektúre a urbanizme.

7 „Ačkoliv šedesátá léta dnes často vnímáme jako éru ‚krásných sídlišť‘, která posléze převrstvila šed’ ‚normalizační‘ výstavby, je poměrně zřejmé, že základní trend této masové výstavby, jakkoli byla efektivně realizována a často oproti původnímu plánu zjednodušená především v první polovině let sedmdesátých, byl určen již v první polovině šedesátých let.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 153.

8 „Podle českých i slovenských urbanistů bylo třeba za každou cenu zabránit tomu, aby se města spontánně a nekontrolovaně rozrůstala.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 151.

9 „Kolektivní paměť má tendenci produkovat silně normativní obrazy jednotlivých epoch a zjednodušené dichotomie. Příkladem může být právě dichotomie mezi zlatými šedesátými léty, jež jsou konotována s modernizací života, ale již výrazně méně s centrálním plánováním ignorujícím skutečné potřeby lidí, zanedbávaním či likvidací historického dědictví nebo šedí panelových sídlišť. Na rozdíl od ‚normalizačních‘ dekád, na nichž ulpěl pel arogance ‚technokratického‘ a ke skutečným lidským potřebám netečného plánování prostředí pro život lidí, s katastrofálními sociálními i ekologickými důsledky.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 174.

10 „Další z někdejších propagátorů měst budoucnosti Emanuel Hruška se po období kritické reflexe slepoty modernistické výstavby v Bratislavě i na slovenském venkově nakonec stal předsedou Klubu za starou Prahu.“ Zdroj: Sommer, V. a kol., 2019, s. 184.

A&U

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

ČASOPIS PRE TEÓRIU
ARCHITEKTÚRY A URBANIZMU

JOURNAL OF ARCHITECTURAL
AND TOWN-PLANNING THEORY

Ročník Volume LIV
Číslo Number 3 – 4 / 2020

REDAKČNÁ RADA EDITORIAL BOARD
prof. Dr. Ing. arch. HENRIETA MORAVČÍKOVÁ
predsedníčka chairwoman
Fakulta architektúry STU, Bratislava
Historický ústav SAV, Bratislava

prof. Mag. phil. Dr. phil. MATTHIAS BOECKL
Universität für angewandte Kunst Wien

doc. PhDr. DANA BOŘUTOVÁ, PhD.
Filozofická fakulta UK, Bratislava

prof. Ing. arch. MATÚŠ DULLA, DrSc.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

doc. Ing. arch. PAVEL HALÍK, CSc.
Fakulta umění a architektury TUL, Liberec

doc. Dr. Ing. arch. SONJA IFKO
Fakulteta za arhitekturo Univerza v Ljubljani

doc. PhDr. PETR KRATOCHVÍL, CSc.
podpredseda deputy chairman
Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha

prof. Ing. arch. KAREL MAIER, CSc.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

prof. Ing. arch. ÁKOS MORAVÁNSZKY, PhD.
Institut für Geschichte und
Theorie der Architektur ETH, Zürich

Dr. PÁL RITOÓK
Magyar Építészeti Múzeum és Műemlékvédelmi
Dokumentációs Központ, Budapest

Mgr. PETER SZALAY, PhD.
hlavný redaktor managing editor
Historický ústav SAV, Bratislava

prof. Ing. arch. KARIN ŠERMAN, PhD.
Arhitektonski fakultet Sveučilište u Zagrebu

prof. Ing. arch. VLADIMÍR ŠLAPETA, DrSc.
Fakulta architektúry, VUT, Brno

prof. Ing. arch. ROBERT ŠPAČEK, CSc.
Fakulta architektúry STU, Bratislava

prof. PhDr. ROSTISLAV ŠVÁCHA, PhD.
Ústav dějin umění AV ČR, v. v. i., Praha

M. arch. Ing. arch. MARIA TOPOLČANSKÁ, PhD.
Akademie výtvarných umění v Praze

prof. Ing. arch. PETR URLICH, CSc.
Stavební fakulta ČVUT, Praha

doc. Ing. arch. PETR VORLÍK, PhD.
Fakulta architektúry ČVUT, Praha

ADRESA REDAKCIE EDITORIAL ADDRESS
ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS
Historický ústav SAV
P. O. Box 198, Klemensova 19, 814 99 Bratislava, SK
IČO 166944
www.architektura-urbanizmus.sk
e-mail: architektura-urbanizmus@savba.sk

REGISTROVANÉ V INDEXED AND ABSTRACTED IN
Thomson Reuters Arts and Humanities Citation Index,
Current Contents – Arts & Humanities, SCOPUS,
RIBA journal index, CEOL, EBSCO

VYDÁVA PUBLISHED BY
© Historický ústav SAV, Bratislava, december 2020
TLAČ PRINTED BY
VEDA, vydavateľstvo SAV
Centrum spoločných činností SAV, Bratislava

ROZŠIRUJE DISTRIBUTED BY
o.z. reflektor
Šancová 17, 811 05 Bratislava
Mediaprint-Kapa Pressegrasso, a.s.
Stará Vajnorská 9, 831 04 Bratislava

VYCHÁDZA POLROČNE PUBLISHED SEMIANNUALLY
EV 3179/09, ISSN 0044 8680

REDAKCIA EDITOR
Dagmar Slámová

JAZYKOVÁ REDAKCIA EDITING
Katarína Jostičová (SK), Pavlína Zelničková,
Martina Mojzesová (CZ)

PREKLADY TRANSLATIONS
Martin Tharp (ENG), Eliška Mazalanová (SK)

GRAFICKÁ ÚPRAVA LAYOUT
Juraj Blaško

OBÁLKA COVER
Juraj Blaško, **foto**, photo Herta Hurnaus, Slovenský národný
archív Bratislava

ROČNÉ PREDPLATNÉ
SUBSCRIPTION RATE
18 € + **poštovné** postage 13,80 € / EU
25 € / **mimo EU** outside EU
Objednávky SR a ČR
subscription SR and ČR
www.ipredplatne.sk,
ostatné krajiny other countries
www.architektura-urbanizmus.sk

CENA JEDNÉHO VÝTLAČKU
SINGLE ISSUE PRICE
9 €

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

Časopis Architektúra & urbanizmus uverejňuje štúdie z oblasti teórie architektúry a urbanizmu. Zameriava sa na súčasný stav, históriu, filozofiu a kultúru architektúry a urbanizmu, na otázky ich umeleckého charakteru a na teóriu ich technickej stránky. Zaoberá sa vzťahom architektúry a urbanizmu k umeniu, technike a k životnému prostrediu. Publikuje výsledky sociológie a psychológie architektúry a urbanizmu, sociálnej ekológie, výsledky výskumov z oblasti techniky prostredia a z iných disciplín, ktoré prispievajú k rozvoju teoretického poznania v architektúre a urbanizme. Zaoberá sa ďalej metódami hodnotenia a kritiky architektonickej a urbanistickej tvorby a hodnotením význačných architektov, architektonických diel a období. Publikuje príspevky o výučbe architektúry a urbanizmu, recenzie odborných kníh, ako aj informácie a správy o dôležitých vedeckých podujatiach. Časopis Architektúra a urbanizmus vydáva Historický ústav Slovenskej akadémie vied v spolupráci s Ústavom dejín umění Akademie věd České republiky.

ARCHITEKTÚRA & URBANIZMUS

The journal Architektúra & urbanizmus provides a forum for the publication of papers on theory of architecture and town-planning. The attention is mostly concentrated on the recent state, history, philosophy and culture of architecture and town-planning, as well as on the problems of their art nature and on the theory of their technical aspects. The published papers deal with the relation of architecture and town-planning to art, technology and environment. They also present research results of architecture and town-planning sociology and psychology, social ecology, environment technology and of other theoretical disciplines which contribute to the development of the theoretical knowledge in architecture and town-planning. The papers further deal with methods of appreciation and criticism of architectural and town-planning activities, as with appreciation of outstanding architects, architektonic works and periods. Papers on architecture and town-planning education, book reviews and information on scientific meetings are involved. The quarterly is published by the Institute of History of the Slovak Academy of Sciences in cooperation with the Art History Institute of the Academy of Sciences of Czech Republic.

Obsah Content

VEDECKÉ ŠTÚDIE SCIENTIFIC STUDIES

154 Evangelia Chatzikonstantinou, Fereniki Vatavali
**HOUSING PRODUCTION AND ENERGY USE IN GREECE
INSIGHTS FROM HISTORY AND NEW SOCIAL
CHALLENGES**

BYTOVÁ VÝSTAVBA A SPOTREBA ENERGIÍ
NÁHLADY Z HISTÓRIE A NOVÉ SOCIÁLNE VÝZVY

166 Emina Zejnilović, Erna Husukić
**SARAJEVO MEMORIES – THE CITY
OF SUBLIME DISORDER**
PAMÄŤ SARAJEVA – MESTO VZNEŠENEJ
NEUSPORIADANOSTI

180 Andrea Gimeno Sánchez
**ENVIRONMENTAL IDEAS COOPTED:
ARARAT EXHIBITION, STOCKHOLM, 1976**
KOOPTÁCIA ENVIRONMENTÁLNYCH IDEÍ:
VÝSTAVA ARARAT, ŠTOKHOLM, 1976

196 Mariann Simon, Sarah Ben Salem
**THE BEAUTY OF THE
NEW MODERN LIFE AND TECHNOLOGY
THE SURVIVAL OF SOCIALIST ARCHITECTURE
IN THE BUDAPEST CITY CENTRE**
KRÁSA NOVÉHO MODERNÉHO ŽIVOTA A TECHNOLÓGIE
PREŽÍVANIE SOCIALISTICKEJ ARCHITEKTÚRY
V CENTRE BUDAPEŠTI

208 Monika Mitášová, Marian Zervan
**THE INTERPRETATION OF ARCHITECTURE
AS A METHODOLOGICAL PROBLEM**
INTERPRETÁCIE ARCHITEKTÚRY
AKO METODOLOGICKÝ PRŮBLÉM

224 Matúš Biššan
**ARCHI-TEKTONIKA VEĽKOROZPONOVÉHO
SKELETOVÉHO SYSTÉMU INTEGRO
KONCEPT OTVORENEJ ARCHITEKTONICKEJ
FORMY REPREZENTOVANÝ SÉRIOU OBCHODNÝCH
DOMOV PRIOR**
THE ARCHI-TECTONICS OF THE INTEGRO
LONG-SPAN SKELETAL SYSTEM
THE CONCEPT OF AN OPEN ARCHITECTURAL
FORM REPRESENTED BY THE SERIES OF PRIOR
DEPARTMENT STORES

240 Eva Borecká
**URBANIZÁCIA ZA MESTOM MEDZIVOJNOVÉ BÝVANIE
NA BRATISLAVSKÝCH KRAMÁROCH**
URBANIZATION OUTSIDE THE CITY INTERWAR HOUSING
IN THE BRATISLAVA SUBURB KRAMÁRE

FÓRUM FORUM
252 Jan Mañas
**VLIV STAVEBNÍHO ROZVOJE NA POLOHU A PODOBU
CENTER MALÝCH OBCÍ – VYHODNOCENÍ POMOCÍ
METODY SPACE SYNTAX**
THE INFLUENCE OF BUILDING DEVELOPMENT ON THE
LOCATION AND FORM OF THE CENTERS OF RESIDENTIAL
COMMUNITIES – AN EVALUATION USING SPACE SYNTAX

261 Marie Davidová
**MOI ET LEC: DÝCHAJÍCÍ STĚNY V ARCHITEKTONICKÉ
PERFORMANCI METABOLISMU MĚST**
MOI ET LEC: BREATHING WALLS IN THE ARCHITECTURAL
PERFORMANCE OF A CITY'S METABOLISM

RECENZIE REVIEWS
269 Katarína Smatanová
**REWRITING THE HISTORY OF SHAPING LANDSCAPES
IN THE GLOBAL SOUTH: THE ROLE OF EASTERN
EUROPEAN PROFESSIONALS**
PREPISANIE DEJÍN ŤAŽISKOVÝCH KRAJÍN GLOBÁLNEHO
JUHU: ROLA VÝCHODOEURÓPSKYCH EXPERTOV

272 Mária Novotná
(NE)LIEČENÁ ARCHITEKTÚRA
(UN)TREATED ARCHITECTURE

275 Gabriela Smetanová
PREMENA PREDSTÁV O DOMOVE
TRANSFORMATION OF THE IDEAS OF HOME

